

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.
SZERKESZTI BOROS GYÖRGY.

Unitárius Közlöny előfizetési ára 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára: fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Tizenkét czikk az unitárismusról.

Ezalatt a cím alatt az Unitárius Közlöny jelen évi 12 számában tizenkét cikket fogunk közölni. Reméljük, hogy ezek a cikkek magukra vonják a figyelmet és élénk eszmecserére fognak anyagul szolgálni. Már megjelent:

- I., Az Unitárius vallás törvényesítése* Ferencz Józseftől.
- II., Az Isten eszméje unitárius fölfogás szerint.* Boros Györgytől.
- III., A mi Jézusunk.* Boros Györgytől.
- IV., Jézus evangéliuma.* Csegezi Lászlótól.
- V., Egyházunk mozgató erői.* Kelemen Alberttől.
- VI., Az unitárius egyház viszonya a többi protestáns felekezetekhez.* Kanyaró Ferencztől.
- VII., Az unitárius theologia irányzata.* Boros Györgytől.
- VIII., Az unitárius vallás tanításának hatása a jellemre.* Dr. Bedő Albert.

Az unitárismus a nevelés és közoktatás szolgálatában.

Szellemünk sajátosságát a papi szószék mellett, az iskolai katedrának köszönjük. Mindjárt kezdetben, teljes tudatával hittük, hogy a protestantismus egyik főfeladata: az ismeretek,

a tudomány-terjesztése, a mi anynyit tesz: népiskolák, közép- és felsőbb iskolák alapítása, gondozása, fenntartása. Egyfelől papokat, másfelől tanítókat nevelni. A mióta vallásunk föllépett, a nemzeti fejedelmek egész korszaka alatt, e feladat teljesítése mintegy könnyüvé vált. János Zsigmond a kolozsvári dominikánusok zárdáját főiskolának átadta, fenntartása feltételeit fejedelmileg dotálta. Hogy a nevelés és oktatás ügye mennyire szívünkhöz nőtt, azt a fejedelmi kor lezárta bizonyította be.

A mint az utolsónak nevezhető fejedelem Apaffi Mihály meghalt, három évre már elveszik óvári iskolánkat, a főtéren segitének mást építeni. A mint a Rákóczi forradalom lezajlott s megtartatott 1715-ben az országgyűlés, mely az emigratiót exportálta, a másik évben elveszik kolozsvári templomunkat, ujonnan berendezett főiskolánkat. Minden vagyonunk a megmentett csengetyű, s tanulóink mai játszó helye, a kis mező. Mert hajlék, kenyér hiányzott, a tanulók szétrebbentek, a tanárok kegyelem kenyérré szorultak. A központon semmi nélkül maradtunk. Innen a semmiből kellett megteremtünk nevelés és oktatásügyünk mai állapotát, s ha nincs főiskola, nincs pap, nincs tanítás, vallásunk széfmállott volna.

A fejedelmi korban a kolozsvári kollegyom mellett keletkezett a tordai algymnasium, a toroczkói elő-gymnasium, s hogy népiskoláink mily karban voltak, jelzi, hogy legtöbb iskolánk tanárja rektor, a mi annyit tesz, hogy felsőbb képzettséggel voltak felruházva. A mint Kolozsvárt a katasztrófa bekövetkezett, első sorban előléptek az ekklesiák, a mig a kollegyom is az ekklesia szárnyai alá menekült. De csak addig, mig vallásközönségünk, mint egy szétvert had, összeszedte magát, s azon meggyőződésnek adtak helyet, hogy ha nincs papnővelde, nincs pap, a templom üresen marad

A nép pártfogásába vette népiskoláit; a patronus családok a diákokat, a nagyobb családok a tanárokat, püspököt. A kollegyom czimére kollectázást indítottak, a nép hozta filléreit a templom-perselybe, az esperes a családokat személyesen felkereste; a nagyobb birtokosok hozták malmuk szombati vámját s s végül ott álltunk, hogy Kolozsvárt a kollegyomnak, mint

papneveldének hajléka lett, a tanuló kenyérhez, a tanárok fizetéshez jutottak. Volt kiből legyen pap, az ekklézsiák biztosítva voltak.

A mindennapi megvolt, folytattuk régi közoktatási rendszerünket, mely bennlakáson, internatuson nyugszik, mi lehetővé tette, hogy nemcsak tanítunk, hanem oktatunk és nevelünk. A népiskolák, hol korunkig a latin elemeit is tanították, különösen Székelyföldről alimentálták a toroczkai partikulát, az a tordai algymnasiumot, míg aztán a kereszturi is kinyílt s a két algymnasium benépesítette a kollegyomot. A kollegyom, mint egyetlen főiskolánk, képezte a lelkészi kart, a kitünöket külföldi akadémiákra küldtük, hogy tanáraink legyenek, s az internatus utján módot nyújtottunk, hogy a jogi pályára készülők valamelyik kolozsvári jogakadémián vizsgázhassanak. A királyi táblán Vásárhelyt, a három itélőmester közül egy unitárius volt, az s a patonusok gondoskodtak, hogy a kanczellárián három évi praxist kitölthessék s ügyvédi stallumhoz juthassanak, megyei, városi tisztviselők lehessenek. Egy század alatt oda erősödtünk, hogy közoktatásügyünk színvonalon állt.

Tanítottunk, de egyszersmind neveltünk. A székely fiukat az apa vagy papja kihozta, a tanári kar átvette, ellátta, felnevelte, míg a vallás ügyét szolgálták, szolgálták egyuttal a nemzeti művelődés ügyét is. Az erős hitbuzgóság fejlesztése mellett a haza, a nemzet, a nemzeti irodalom kultusza szintoly irányadó.

A hitbuzgóság ápolása megteremtette az alapítók hosszú sorát, kik a megmentő és hosszasan fentartó nagyobb családoktól átvették oktatásügyünk gondját. Mit Zsuki László kezd a múlt század végén s századunk harmadik tizedében Augusztinovics Pál consiliarius megnyitja alapítóink hosszú sorát, mit most a kilenczvenes években Berde Mózsa majd egy miliónyi legatumával zárt be, ki után reméljük, hogy még következnek.

Ha ezt az eredményt nevelési rendszerünk javára írjuk is, közoktatásunk sikereivel is meg lehetünk elégedve. S a mennyiben ez a siker az irodalom terén jut kifejezésre, mi a parányi magyarság meg lehetünk elégedve, hogy a nemzeti irodalomnak mennyi munkást szolgáltattunk. Az első magyar színigazgatót

Felvinczi Györgyöt, az első eposírót Székely Sándorban mi adtuk a nemzetnek. Farkas Sándor, ki északamerikai utazásával a nemzetre oly mély hatást gyakorolt, a mi szellemünk tolmácsolója. Kriza az elsők közé tartozott, kik Petőfi, Arany pályáját egyengették S tanításukra vall az a történeti érzék ápolása, mely nagyajtai Kovács Istvánt, Jakab Eleket s csekélységemet is a történetirodalom mivelésére buzdított. Egy nevelési és tanítási rendszer, mely innen a távolból a magyar tudományos akademiának eddig tiz tagot adott.

S ott van a mi szellemünk örök képviselője, vallásunk, rendszerünk büszkesége, Brassai A sziv nemességének, a tudás határa végtelenségének s az elérhető emberi élet határának e csodás képviselője. — Valódi mester, és a tudomány annyi ágában tudós és író, hogy munkát ad kutatóinak, mig tudása határait megjelölhetik.

S mily csekély volt az a forrás a mult század elején, mely e szellemet táplálta. Mily kevesek voltak hosszasan eszközeink, melyek a szép, nemes és jó, a szép művészet és tudomány iránti hajlamot ifjaink lelkében felköltötték, a faji és hazaszeretet kifejezésre juttatásában mint férfiakat képesítették. De az eszközök minden csekélysége mellett is, iskoláink megtanítottak mindenkit: szerénységre, munkásságra, takarékoságra, becsületességre, vallásosságra

Áldjuk elődeinket, kövessük nyomdokaikat. Neveljünk, oktassunk, tanítsunk az ök szellemökben.

Köváry László.

Hol van az Isten?*

Napom késő delelőre hágott,
Régen járom immár a világot.
Ültem a kedv könnyü csolnakában
S daloltam a gyürt habok felett,
Szótt szememre rózsaszínü fátylat
Édes álom, csalfa képzelet.
Játszadoztam a vizek fodrával,
Szívárványos ég volt sátorom,

* Szerző felolvasta a Dávid Ferencz Egylet közgyűlésén Székely-Kereszt-
uron. Szerk.

Kis pehelyként ragadott magával
Szilaj csikóm, fiatal korom.
Azért az ég, hogy mosolygjon én rám,
Hogy szakítsak — azért a virág,
Értem a dal, rétek száz varázsa
S ez a körbe forgó nagy világ.
Hogy van Isten, alkotó, hatalmas,
Diadalmas a vizek felett,
A ki fönn tart ezer birodalmat,
Folyton munkál, alkot és teremt,
Megmozdítja tengereknek árját
Egy rövidke pillanat alatt,
S elég egy szó, hogy a bús, morajló,
Zugó habok elcsituljanak:
Tudtam én ezt, jutott is eszembe,
Imádságos könyv is járt kezembe
Fogtam össze gyakran két kezem
S szállt a hála édes zsolozsmába,
Érte is kis szívemet a lángja
S megértettél édes Istenem! . . .
— Hogyha kérdém csöndes óra jöttén:
Uram, Uram, hol keresselek?
Ifju lelkem zsönge képzetében
Megnyíltak a jóságos egek
S láttam arczod égi glóriában
Tündökölni s láttam két kezed,
Egyikével szövöd a szívárványt,
A másikkal meg a felleget.
Fejed fölött izzó napok égnek,
Csillagtábor lábaid alatt,
Szined előtt angyalok khorusa
Meg-megjelen s újra elhalad. —
. . . Akkor ilyen volt az én világom,
Zsönge szivben ilyen még a hit,
Hej, azóta eltűnt ifjuságom
És az élet más ösvényre vitt.
Alkotómat nem feledtem még sem
S azt a régi szent öllekezést sem.

* * *

Meglepett egy néma est magánya
S gondolatok serge meg kívált,
Egyik tábor elvonult csatázva
S szerepét a másik veszi át.

— Hol van az Úr? kérdém egyre-ujra
S kétség nyíla sebzi szívemet:
Hát e kérdést örök titok zára
Fedi s rá felelni nem lehet?
Tépelődik lelkem önmagával,
Háborog a szívem, mint a mely
Bósz oroslán riadó szavára
A vadonban társa nem felel.
Szédült fejem jobb kezemen tartom
S mig palástot von reám az alkony
S küzdök lázas álmok képivel,
Egy *jelenés* s csöndesül a szívem,
Láthatlan kéz átfog, átölel
És vezet a messi rónaságon
S völgy ölén a kettős bércz alatt,
S üde mézként folynak ajakáról
Édesebbnél édesebb szavak:
Keresed az Istent fényes glóriában
A magas egeknek csillagos sátrában,
S mert nem képzelheted semmiképpen mását,
Ráterited a nap szép piros palástját.
Gyémántcsillagot versz királyi székébe,
Zengő khorust állítsz lábai elébe,
Föllegeket szakitsz borus homlokáról,
Szövöd a villámot szeme sugarából.
Hiszed: mosolyg, midőn kigyúl az ég széle,
A menydörgés pedig haragos beszéde.
Szemeiddel csupán az egeket járod —
Hát az örök Istent másutt nem találod? . . .
A mindenség titkát még nem érted,
Jer velem én megmutatom néked
Hol az Isten, kit imádtál hiven
És őriztél a gyermeki szívben . . .
Indulunk a csörgő patak mentén,
Víg danáján csüngve édesen,
Fülemile titkos rejtekéből
Hallszik a dal búskeservesen,
Pillangóknak raja száll körülünk,
Méhedongás s gerle bús szava,
Kis tehertől zizzenő bokorban
Sárgarigó röppenő dala.
Szénarendek, harmatos füvek közt
Haladunk el mint a gondolat,
Föl a bérczre, a hegyek ormára

Szép fenyők meg bükkös lomb alatt.
Barlangoknak üregébe térünk
S vissza onnan árnyas völgy tövén
Összejárjuk sok falu határát,
Mely kalászt hord ringató ölén
S örömén az egek harmatának
Fészket ad a kicsi fürjmadárnak
Azután meg ittasúlt lélekkel
Kis kunyhókba, palotákba be,
Itt egy kisedet anyja hiv ölében,
Ugy ragyog két jószágos szeme.
Ott az ifju tiszta lánggai égve
Hű szerelmesére ráborul,
S hogy övé lesz még a siron túl is
Forró csókját osztja zálogul . . .
Itt megállunk s szól a láthatatlan
Szellem, lélek, mely engem vezet :
A világ egy kis részét bejártuk,
Hol az Isten — most is kérdezed ? . . .

* * *

Ebredek a lázas álom tüntén
És dobogó szívem még meleg,
Imádkozom: hála Uram, hála,
Hogy láttalak, megismertelek
Láttalak a fényes napsugárban,
Fürdő harmat üde cseppjein,
Búzavirág szép mosolygásában,
Rónamezők dús kalászain,
Fülemile édes-bús dalában,
Vig pacsirta szálló énekén,
Bűvös fényben és éjsötét árnyban,
Föld felett és annak rejtekén.
Kis kunyhókban, hol szülői két kar
Kisededet oly ölelőn szorít,
Zsúpos házban, magas palotákban,
Hol szeretet s béke lakozik.
Fejlő magban, mely csirába szökken,
Zugó erdő lombjai között,
Futó patak habjai fodrában,
Büszke sziklák tetői fölött.
Mindenségnek dicsó Alkotója,
Uram, legfőképpen láttalak
Népek szívéen, emberek sorsában
Ezredévek szirtjei alatt,

Hol Klio ir fénylő érczbetükkel
S minden század egy-egy pillanat.
Láttam én a zsarnoki erőszak
Munkáinál védő szellemed,
Majd a midőn szörnyü büntetésül
Fölemelted mind a két kezed
S csak azután nyugodt lelked békén.
Ott voltál Te népem életében
A Szabadság szent keresztelésén.
Balsorsára hagyta el a népet,
Ki a szabadságra meg nem ért,
Diadalmas, háborgó csatákon
Vitted Rákóczi bús szellemét.
Ott valál Te Kossuth lángszavában
És lelkében jó Petőfinek,
Lángot fontál össze ostorának,
Meilylyel zsarnok lelkeknek fizet.
S ez a nagy sziv, az az áldott,
»Korbácsolja a világot.«
Te adta a lantot neki
S ő »véres kézzel pengeti«
S utána »sok rabszolganép
Jármát megunva, sikra lép«
. . . Uram, Uram, te voltál s vagy ébren
Nemzetek és népek életében!

*

Hol vagy Uram — meg nem kérdelek,
Az én szemem lát már tégedet.
Hitem erős s egy az én sorom:
Leborulok és imádkozom.

Tarcsafalvi Albert.

Egy jó pap képe.

A boldogvölgyi pap egy tiszteletre méltó, mindenektől becsültetett, istenfélő férfi vala; szemeiből tiszteletre gerjesztő kedvesség sugárzott, és a keresztényi szeretet mutatkozott az arczulatján. Lelke gazdag, ámbár külső ruházata szegény volt, valamint valának öltözve az Isten profétái is; mert úgy jelent meg az áldott megváltó is itt e földön. Ezen papnak minden gondolatai és elmélkedései a lelki dolgokra valának irányozva, mely által érzékenységeit annyira megzabolázta, hogy testének sanyargatásában csaknem felettébb sokra ment. Mind e mellett ábrázatján nem látszott semmi keménység, hanem csak a leg-

szivesebb egyenességet lehetett azon olvasni. Semmi álnok avagy nyakas és megátalkodott indulatot nem lehetett belőle látni, de lehetett nyájas tekintetet és szelid szentséget.

Szózatja kellemes és magaviselete erőltetés nélküli volt. Noha oktatásai és intései keményen hangzottak, mégis beszédei bájolvá vonzották a hallgatókat. Szemeiben olvasni lehetett fontos hivatalának méltóságát, de a melyet ő kellemesen tudott mérsékelni és beszédeit szelidséggel ékesíteni. Örömeztőbb tanította az evangéliumot mint a törvényt, és nem szerette ha hajtani kellett, ellenben nagy gyönyörűséget érzett ha huzhatott; mert a félelem meghidegíti a lelket, a szeretet ellenben felhevíti azt, hogy a magosságot keresse, melyre rendeltetve van. Elvette a a dézmát és bért, melyet hallgatói önkéntesen vittek neki, de nem kereste azt perlekedéssel és erőszakkal. A méltatlanságot türelemmel szenvedte, de ő másokat azzal nem illett. És még is félre tudott tenni valamit csekély jövedelméből, mivel az éhezőket táplálja és a mezitelenekeket befedezze, mert nem tudta nézni, hogy valaki szegényebb legyen mint ő. A becsületes papok, monda ő, és az igének prédikálója csak sáfára az ő mindenható uroknak; semmi sem az övék, hanem minden közgyűjtemény a szegények felsegítésére az ő kezére bízott jószág, és ha valaki az én segedelmem nélkül szűkölködvén, lopna, részesének tartanám magamat az ő vétkének. Minden utána járás nélkül mindég kész volt a betegeknek szolgálatjára és a búsongóknak gyámolítására. Éjjel, nappal kötelessége szerint őrizte a nyáját, elragadta a farkastól az ő prédáját, s a ravasz rókát éhesen távoztatta el aklától. A büszkéket és fenhéjazókat megjuhászította, a megtérőkhez és bűneikhez bánkodókhoz nyájas volt, de a gazdag bűnöst nem átalotta feddeni. Predikációi foganatosak voltak, de tettei még foganatosabbak. Beszédje az igazságnak tüzes szava volt és cselekedeteiben nyilvánosak voltak mind azok, a miket tanított. A papok „ezt szokta mondani“ másoknak mustrái és példái, és az égnek aranypénzei, melyekre az Istennek képe vagyon nyomva. De ha az aranyat tisztán nem tartják, nem lehet látni rajta a fejedelemnek képét; ha azok bemocskolódnak, kikre, támaszkodik a nép, akkor a nemtelenebb érz könnyen megrozsdásodik.

Maga kérte alamizsnával enyhítette felebarátainak szükségét, és kiosztogatta a jóltevő adományokat, melyeket ő kapott. És tanítása és adományai annál épületesebbek valának, mivel ő példájával megmutatta, hogy a szegénység eltűrhető, sőt tiszteletre és becsületre méltó. Ime, milyen a jó papnak képe! Mely dicsó rajzolatja az alázatos erkölcsnek! Mely felséges hivatása egy halandónak!

Brassai.

Imádság.

Teremtő Isten! Mily nagy vagy Te! Mily megfoghatlan a te erőd! Mily kitanulhatlan a te rendszered! Mily határtalan a te birodalmad a csillagok ezrei fölött, és mindezeknél mennyivel nagyobb a lelked és annak egyetlen gondolatja is. Mi kimegyünk a mezőre, learatjuk az érett kalászkok tengerét és akkor örvendezünk a mikor kopár a mező és telt a csűr, akkor hálálkodunk, midőn a kalászból kihullott a szem és a szemből elkészült a por és abból ismét asztalunkra került a puha kenyér. Itt örömrünk a halálban telik s amott bánatunk és vigasztalanságunk a halállal kezdődik. Siratjuk az elaggott szülőt, ki fölnevelte gyermekét, jajveszékelünk a családfőért, ki korán elhagyta az élet mezejét. Minket az érzelmek árja csapkod egyik partról a másikra, a te kezedet a bölcsesség vezeti minden munkájában. Teremtő Isten, ki megnőveled a mező vetését és megérleled a buza kalászát, ki ide hoztál minket e bolygó csillagra, oh taníts, hogy állhatatosan fürkésszük bölcsességed nyomait és tanuljuk meg, hogy te mindent jól terveztél, célszerűen rendeztél és szent törvényeid szerint hajtasz végre. Teremtőnk vagy, légy megtartónk és oltalmazónk, most és ezután is. Amen.

A Dávid Ferencz Egylet XIV-ik közgyűlése.

Tartatott 1899-ben szeptember 26-án Székely-Kereszturt az unitárius gymnasium nagytermében. Elnök Mélt Fekete Gábor egyl. alelnök úr. Jegyzett Boros György egyl. titkár. Jelen voltak: Ferencz József és Daniel Gábor tiszt. elnökök, Dr. Jankovich Pál f. e. elnök, Sándor Jánosné f. e. alelnök, Gálfi Lőrincz pénztárnok és rendkívül nagyszámu egyleti tag, kiknek neve nem volt pontosan feljegyezhető.

1. A szentábrahámi vegyes kar a kereszturi fiók-egylet fölhívására Toth Vilmos tanító karnagy vezetése alatt énekelte Mozart: imadalát

— A közgyűlés kedvesen fogadta a székely ifjak gondos, szép énekét és tapssal jutalmazta az énekkart

2. Deák Miklós tordátfalvi lelkész kereszturi f. e. titkár gyönyörű imában kéri Isten segedelmét az egylet nemes munkálkodására.

— A közgyűlés áhitattal vett részt az imádkozásban.

3. Fekete Gábor alelnök úr a közgyűlést megnyitja következő megnyitó beszéddel:

Tisztelt Közgyűlés!

E népes egyházkörben tartott D. F. egyleti közgyűlésen nekem jutott a megtisztelő feladat az elnöki székéből az egylet tagjait atyafiságos szeretettel üdvözölni.

Erre alkalmul egyfelől egyletünket ért azon súlyos veszteség szolgált, hogy érdemes elnökünk Hajós János a fia a f. évben elhalálozott, mélyen tisztelt első alelnökünk főtisztelendő Ferencz Józsefné Ő Mga pedig sajnálatunkra akadályozva volt a személyes megjelenésben.

Midőn tehát e székéből felszólalok, nem múlászthatom el mindenekelőtt kegyelettel megemlékezni boldogult elnökünkről, a ki ezen egyletben nagynevű Brassai Sámuelünk örökébe lépett volt, de azelőtt is mint egyl. alelnök buzgón tevékenykedett. Brassai Sámuel bölcs vezetése alatt az egylet leküzdötte ugyan már a kezdet nehézségeit, mert az ő fenkölt szelleme bölcsessége, élettapasztalata kitűzte a czélt egyházunk tagjai közt a vallásos és erkölcsös élet általánosítását, a melyet elérnünk kell; megmutatta az utat, melyen haladnunk kell, kijelölte a módot, mely szerint viselkednünk kell, midőn az első tanítványokra utalva hangsúlyozta, hogy az „Apostolok valának egyenlő akarattal“ s felhivott, hogy legyünk mi is egyenlő akarattal, mert egyletünk felvirágozása csak így remélhető; de a megerősödés, a *gyümölcsök* megérlelése még hátra volt. *Hajós János* azonban elődjének lelkesítő példája által buzdíttatva, mintegy ihlet hatása alatt, habár maga is már életének alkonyán: törhetlen hazafias érzésével, hűségese egyházi buzgóságával, ritka kötelességérzettel mindvégig becses szolgálatot teljesített.

Ő még azok közé a patriarchalis szellemű, hitbuzgó hazafiak közé tartozott, kiknek sorai sajnós, napról-napra gyérülnek, a kiket a *hagyományos Unitárius szellem* jellemzett, a mely a nehézségek könnyen legyőzésére erőt ad, a mely őseinket jellemezte, a mely csodákat mivelt, megédesítette az üldözés keserűségeit, megadta a hithűség szilárdságát, a melyért még életüket is feláldozták, de a mely ha lankad, egyházunk gyengítésére vezet, mert hidjék meg, hogy ekkor több hivatfogunk elveszíteni a *vegyes* házasságok útján, mint a mennyit eddig nyertünk a *váló* perek alkalmából.

Kérem a t. közgyűlést Hajós János a fia egyletünk körüli érdemeinek jkvi megörökítését elhatározni

És most engedjék meg, hogy egyletünk megjelent férfi és

nő tagjait ismételten üdvözöljem, mert főleg nőink részvételére különös sulyt helyezek, mivel egyletünk céljának sikeres megvalósítása náluk nélkül lehetetlen.

Egyletünk célját, a vallás-erkölcsi érzés fejlesztését annak a hagyományos unitárius szellemnek a fenntartását, az egyházakban a hitélet, az együvé tartozandóság érzetének, a becsületes munka uralmának a biztosítását, ugyanis, hogy lehetne elérni a nők, az anyák támogatása nélkül, különösen a tiszteletes asszonyok, a tanítónők és a papi és tanítói családok leányainak a támogatása nélkül. Ezen cél elérésében, feladatuk teljesítésében az egylet különösen nő tagjai által óhajtja támogatni tiszt. lelkészek és tanító atyafiait.

Nem hagyhatom felemlítés nélkül, hogy e tekintetben már is igen buzgó nőtagokkal dicsekedhetik egyletünk.

Egyletünk ugyanis a vallás erkölcsi érzés fejlesztését tűzte ki célul, mert ez alapja a jellemképzésnek, már pedig mi jellemzilárd honfiakat és honleányokat akarunk nevelni s azt óhajtjuk, hogy vallásosak is legyenek, mert a vallásosság a jellemzilárdsággal szoros összefüggésben van.

Az a hagyományos unitárius szellem csak vallás-erkölcsi alapon éleszthető és tartható fenn.

Sehol jobban s talán oly mértékben nem is, mint az unitárius egyházban

Mert az unitárius vallásnak a mint ezt *Bedő Albert* afa az Unitárius Közlönyben oly meggyőzően kifejtette, „kiválóan jellemképző és fejlesztő ereje van a Krisztus személyére vonatkozó igaz tanításánál fogva, mivel az unitárius vallásnak oly hittani alap tanítása, vagy igazsága van, a mely a műveltebb emberi szellemnek leginkább megfelel s a legmagasabb eszményi felfogást kielégíti, mivel Jézust nem úgy tünteti fel, mint az emberek közt járó s felettök álló, isteni mindenhatósággal felruházott felsőbb lényt, mint istent, hanem mint az Isten akaratát mindenkinél legjobban megértő s Isten akaratából isteni hivatásra kiválasztott férfit, a ki Istent lélekben és igazságban imádásra tanított, ki a földi javakat megvetve példát nyújtott az önfeláldozásra, ki megértette velünk, hogy az Istenhez emelkedett benső imádságból erőt és megnyugvást nyerünk terheink könnyebb elviselésére. Jézus Krisztus példája az unitárius vallás tanai szerint minden ember és minden ifju lelkére oly maradandó és lelkünket is magával vonó hatással bír, mely az Isten iránt való hitben, embertársaink szeretetében erőssé, a kötelességek hű és igaz teljesítésében tántoríthatatlanokká és buzgókká tesz.“

Ezért fő sulyt helyez egyletünk a vallásos érzés fejlesztésére s befolyást kíván gyakorolni a vallásos életre.

E tekintetben mint erre vezető módokra utalni kívánok röviden a következőkre:

1. Már a gyermekek megóvása tekintetében az egyházközségi menházak kérdésére, melyre nézve igen életre való eszmének tekintem *Ibolykának* az Unit. Közlöny 1897. évi folyamában megjelent tervezetét;

2. A vallás tanításnak az iskolákban hatályosabbá tétele. E tekintetben sulyt helyezek arra, hogy papjaink erre különös figyelmet fordítsanak, felügyeljék, arra befolyást gyakoroljanak, irányítsák, hogy a vallás tanítás a gyermekek értelmi fokához legyen alkalmazva s hogy azt megkedveltessék s lassanként beléjük csepegtessék a tudatot, hogy a jellem fejlődésnek ez képezi alapját.

Ez azért is szükséges, hogy tisztán tudják, hogy az iskolából kikerülő ifjaink és leányaink meddig haladtak s hogy velök a *Vasáruapi* iskolában hol vegyék fel a fonalat.

3. Az anyákra hassanak, hogy férjeiket s időnként gyermekeiket buzdítsák templomba járásra és éneklésre.

4. Elődeink hagyományos hitbuzgóságának és erkölcsének fenntartása érdekében szükséges, hogy a gyermekek szívébe csepegtetett vallásos érzést a hivekben tovább ápolják, fenntartsák, hogy a jó erkölcsű, józan, vallásos nemzedék továbbra is istenfélő, emberbecsülő, egymást szerető, hazafias maradjon, mert csak így lesznek a hazának hasznos polgárai és polgárnői, az egyháznak hitbuzgó hivei. A mely községben a vallásosság meglazul, — az erkölcsiség is megínog.

5. Szükséges, hogy minden községben az egyletnek fiókja alakittassék, hogy tagjai olvasásra buzdittassanak: Unit. Közlöny, Fiatalság Barátja, imakönyv, egyes kiadványok stb a téli *esték* alkalmára, hogy a hol csak lehet *daloskörök* létesíttessenek, mert az ének erősíti és edzi a lelket s fogékonytá teszi a humanus és erkölcsös dolgok iránt; nagy befolyással van úgy a vallásos, mint a hazafias érzés fejlesztésére.

Igyekezzenek nőinket, különösen a pap és tanító nőket megnyerni, mert mindezekben különös támogatást lelhetnek lelkeszeink hitbuzgó nőinkben, oly lelkes leányainkban, mint azon nemes hitrokonunk, a ki így ír az Unit. Közlönyben: Jelenjünk meg a D. F. egylet gyűlésein, ismerjük, szeressük meg egymást, — a többi magától jön és mennyi üdvös dolog származhatik a közös barátságból. Akarjunk mindnyájan és higyjük meg, hogy jó és hasznos dolgot mi is tudunk végéznia ma szent czél érdekében, a mely apáink, férjeink és a papok előtt áll.

Egy ily lelkes felszólalás után nekem nincs többé mit mondanom, mint azt, hogy szivemből kívánom, hogy ugye legyen! Ezzel a közgyűlést megnyitom

— Közgyűlés a hévvel eléadott, szép és tartalmas elnöki beszédet nagy tetszéssel fogadta és egyleti titkár indítványára meghatározza, hogy a szép beszéd egész terjedelmében jegyzőkönyvbe iktattassék. A központi Választmány figyelme fölhivatik a megnyitóban foglalt javaslatokra és azok tárgyalására. Hajós János volt elnök érdemeit a közgyűlés jegyzőkönyvben örökíti meg.

4., Péter Jólán kisasszony, tanít kép. növendék szavalja Tompa Mihály Bosnyák Zsófia című költeményét tiszta értelemmel és bájjal.

— A közgyűlés elismeréssel fogadja a szép szavalatot és Péter Jólán kisasszonynak köszönetet nyilvánít.

5., Egyleti titkár a központi választmány nevében teszi a következő jelentést:

Jelentés a Dávid Ferencz Egylet XV. évi működéséről.

Fájó érzelmektől eltelev tesszük meg ez évi jelentésünket, mert ismét nagy, mély seb miatt sajog kicsiny társaságunk kebele. Elcsélt a mi fejünk koronája, a szeretett és őszintén tisztelt elnök: Vargyasi Hajós János. Fájdalmunkat csak tetőzi, hogy a nagy mester, Brassai, halála után rövid két évalatt itt hagyott minket az ő hű tanítványa is. Éreztük Hajós János közelében, hogy a Brassai szelleme velünk van, mert ő mindenben igyekezett hű lenni hozzá. Mindenik egyleti tag kellett hogy érezze a mozgó erő, az élénk akarat működését az ő elnöklése alatt. Nyilvánosságra is kibocsátott elnöki szözata egy egész terv az egylet fölvirágoztatására. De ő nemcsak szóval járt elől, hanem tettel és áldozattal is. Valóban, ha a példa vonz, a Dávid Ferencz Egyletnek mindig lesz kikre hivatkozzék, hogy megmutassa egyszersmint azt is, hogy az évek száma még ha 80—90 is, nem akadály a nemes és jótékony munkában. Ne feledkezzünk el e két jeles előljáró példájáról soha. Őrizzük emléküket!

Választmányunk a halál alkalmával gyászjelentést adott ki és az egyleti titkár a sirnál beszédben tolmácsolta egyletünk tagjai érzelmeit. Jegyzőkönyvileg is megörökítettük néhai elnökünk érdemeit.

B. e. elnökünk örökösei nevében Hajós Gyula mérnök úr a néhai emlékére egy szép levél kíséretében, kegyeletes érzés-

sel tettek egy 100 frtos alapítványt, melyhez Dr. Engel Gábor orvos úr és neje Haller Kornélia önagysága 5—5 frttal járultak. Így a Hajós János alap 110 frt. Választmányunk a néhai elnök úr intencióinak megfelelően fogja fölhasználni a kamatot, mire fölhatalmazást kér.

Választmányunk működése a már megkezdett irányokban élénken folyt. Különösen a fiók-egyletekkel való érintkezésre helyeztünk nagy súlyt. Erre a célra két módot alkalmaztunk. A közgyűlés határozatait és választmányunk újabb terveit és fölhívásait nyomtatott levélben, több példányban bocsátottuk ki a f.-egyleteknek, hogy azoknak elnökei könnyebben közölhessék és megvalósíthassák. A f. e. tagok távollása egymástól, igen nagy akadály a gyors actio kifejtésében. Ritkán és nehezen tudnak gyűlést tartani. Ezt a módját a fölhívásnak köszönettel vették. Néhai elnökünk szózatjának a taggyűjtésre vonatkozó részét több f. egyletben lelkesen fölkarolták. A tagok száma szépen gyarapodott, mert a f. évben 135 új tag lépett be Egyletünkbe. Ilyen gyarapodást csak az alakulás éveiben tapasztaltunk. E helyen nem soroljuk föl a buzgó gyűjtők neveit, miután az U. K.-ben rendszeren közöltük Csupán azt kívánjuk kiemelni, hogy a buzgó igyekezet, sőt az egyszerű figyelem és figyelmeztetés is elég arra, hogy ne csak hiveink, hanem a kívül álló idegenek is belépjenek a Dávid Ferencz Egyletbe. A f. évben belépett új tagok között szép számmal vannak az idegenek. Választmányunk újból is csak szíves készségeket kér a tagoktól, mert akkor célunkhoz, hova tovább, mind közelebb jutunk.

Evvel kapcsolatban jelentjük, hogy a kibocsátott kérdő íveken több százra menő szétszort hívünk neve került be, kiknek lapunkból több számot megküldöttünk, s a jelölt helyekre mintegy 25 példányt ingyen megindítottunk. Valóban meglepő hogy a szegénység mennyire szétszórja az embereket és hanyat tesz ki annak a veszélynek, hogy ne csak vallásától, hanem nyelvétől és magyarságától is megfosztassék, ha nem is éppen ő, de utódai.

Iszlai Márton tagtárs pályanyertes munkáját az „Énektanításról” kiadtuk és már hallottunk egy pár esetet, melyben az énekkar az ő gyakorlati utasításai alapján szerveztetett.

Kihirdettük a pályázatot b. e. Hajós János elnök úr husz koronás pályadíjára, azon tanító részére, a ki az 1898—99 isk. évben a népiskolában vagy a felnőttek között az énektanításban a legnagyobb sikert ért el. Miután a pályázat csak a tanév közepén volt kihirdethető, pályázó nem jelentkezett, miért is a pályázat ezennel újból kihirdettetik.

Választmányunk szakosztályai a f. évre is megalakultak és működtek minden irányban. A legkitünőbb sikert a rendező bizottság érte el a „*Házi-Estély*“ rendezésével, melyet concerttel összekötve a városi vigadóban rendeztünk márczius 11-én. Az anyagi siker (304 fít) meglepő volt, de az erkölcsi is teljesen kielégítő. A mire törekedtünk, hogy egy kedélyes, szép összejövetelt rendezzünk, azt teljesen elértük. Mindenki meg volt elégedve. Választmányunk a t. védnököknek és a buzgó rendező bizottságnak köszönetét nyilvánította.

Ebben a sikerben a hangversenyben résztvevők: Rigó Anna, Pákey Lajos, Kováts Kálmán, Pálfi Anna, Girsik Gyula és Donogány Valéria érdeme mindenek fölött való volt.

Felolvasást kettőt rendeztünk egyiket Hajós János, másikat Fekete Gábor elnökeink vezetése alatt, nagy közönség előtt, szép sikerrel. Felolvastak Fanghné Gyujtó Izabella, Nagy Lajos, Dr. Márki Sándor, Hajós János, Mina, Jánosné és Végh Mátyás.

Énekarunk a felolvasásokon és Áldozó csütörtökön, a templomban közreműködött kedvesen, szép sikerrel. Iszlai karnagy tagtársunké a köszönet és elismerés!

Ezzel kapcsolatban kebli lapunk az Unitárius Közlöny új működését említjük meg. Ez abból áll, hogy szerkesztő-titkárunk egy cikksorozatot indított meg az unitarizmusról. A megjelent 8 cikk már igazolta a vállalat czélszerűségét s ezzel azt is, hogy lapunkat egy ivvel csaknem mindenik számban bővítette a szerkesztő. Ha az olvasók a csekély tagdíjat pontosan fizetik, nem lesz fönnakadás a lappal, és még másirodalmi vállalatot is kezdetünk, hogy a mult évi közgyűlés határozatát a népszerű irodalom terjesztése érdekében megvalósítsuk. Az Unitárius Közlönynek e közgyűléssel együtt tartandó zsinatra kiadott számát, mint önálló kiadványt, Választmányunk a tagok becses figyelmébe ajánlja, különösen a kijelölt szép czélok érdekében is.

Mielőtt a *fiók-egyletek* működéséről szólnánk, jelentjük, hogy egyletünk titkára az udvarhelyi és aranyos-tordai fiók-egyletek közgyűlésén személyesen részt vett, ott beszédet tartott és buzdította a tagokat egyletünk iránti kitartó munkásságra. Ezt is oly módnak találtuk, a mely igen hatékony és ismétlése kívánatos.

A fiók-egyletek működése.

Jóllehet nem egészen összhangzó a D. F. f.-egyletek ez évi működése, de mégis átlag véve jó esztendőnek mondhatjuk.

Az *aranyos-tordai* fiók-egylettől jelentés nem érkezett,* de titkárunk jelen lévén a közgyűlésen, jelenti hogy a f.-egylet-

* Beküldetett e jelentés megkészlte után.

ben van erő és várható hogy szép eredményt fog felmutatni. Junius 11-én tartott Várfalván egy lelkes közgyűlést. A templom teljesen zsúfolva volt. A közgyűlést Csegezy Mihály elnök egy szép beszéddel nyitotta meg. Biró Lajos lelkész imával, Létay Domokos lelkész egyházi beszéddel, Józán Miklós felolvasással működött közre, és tordai D. F. vegyes énekkar Adorján Domokos vezetése alatt, Nagy Flora és Kleinhempel Ilona k. a. szavallata jól sikerült és hatásos volt Titkár beszédet tartott.

Aküküllői fiók-egylet novemb. 20-án nagyszabásu Dávid Ferencz emlékünnepelet tartott. Az érdeklődés oly nagy volt, hogy a templomban nem fértek el. A gyülekezet éneke után a Dszentmártoni felnött ifjak dalárdája énekelt, imát és egyházi beszédet Ütő Lajos dombói lelkész, üdvözlő beszédet Gvidó Béla esperes, felolvasást a „Mértékletességről“ Kíss Sámuel széplaki lelkész, szavalt Ferencz András földész, a gyűlést Gvidó Béla esperes vezette. D-Szentmártonban felolvasó gyűlés tartott négy ízben. Felolvasott Gvidó Béla esperes, szavaltak többen. A f-egylet pénzvagyona 119 frt. 65 kr. Közgyűlés ősszel fog tartatni.

A *marosköri fiók-egylet* erős és munkás, mint mindig. Elnök Schuller József t. bíró, ki a jun 26-án tartott közgyűlést lelkes beszéddel nyitotta meg. Felolvasást tartott Szász András lelkész, „a lelkészi hivatásról“. Rédiger Géza költeményét szavalta Lőrinczi Zsigmond. Kimondotta a közgyűlés, hogy ezután őszi gyűlést is fog tartani. A f-egyletnek gazdag könyvtára van, melynek czimtarát a buzgó könyvtárnok Ürmösi Kálmán egyll. tag felküldötte, ugyszintén kiadványai két füzetét. Az egylet vagyona 49 frt. várandóság 98 frt.

A *kereszturi D. F. egylet* 1899. évi február 16-án Kadácsban rendezett ez évben egy felolvasó gyűlést. Egy kis zsinat tolongó népét láttuk ott. Papok, tanítók és a Nyikó vidék minden rendü lakója megjelenése igazolta, hogy fiók-egyletünk a legjobb helyen, a legjobb időben tartotta ki ez uttal lobogóját.

Templomi istentiszteletet tartott *Bartók Endre* kedei lelkész, azt bizonyítván be beszédében, hogy a jelen sok szép fényes oldala nincs árnyék nélkül, hogy nem a kor, de az emberek rosszak, és jönni kell egy más időnek, egy jobb kornak, melyet a megigazulni vágyó emberek fognak megteremtteni.

Elnöki megnyitót Dr. *Jankovich* mondott, megemlékezvén arról, hogy zászlónk serege évek óta küzd a csatatéren. Az ellenség számos, neve: Közöny, vallástalanság. Buzditva szól minden taghoz, hogy az ellenség legyőzésére és a közfelvilágosodás terjesztésére nyujtson segédkezet

„*Elveszett paradicsom*“ czimen Deák Miklós tordátfalvi lelkész tartott egy népszerű felolvasást, melyben a hálátlanság rútbélyegét ostorozta. A nagy közönség tetszéssel fogadta a felolvasást jelezvén, hogy az itt használt irányt legjobban kedveli

Dr. *Jankovich Pál* fiokkörünk érdemes elnöke ragadta meg az alkalmat a fentiek után és az emberiség gyilkoló ellenségéről, a gyümökor pusztításáról és az ellene való védekezésről tartott egy szakszerű előadást. A szakember mélyreható előadását hálás köszönettel fogadta a nagyközönség.

Titkár: *Ürmösi Sándor*, pénztárnok: *Gábor Albert* állásokról lemondván, helyettük Deák Miklós és Geréb Zsigmond választattak meg.

Fiok-egyletünk feladatának valósággal megfelelni akarván, kiadványai közül a Pap Mózes tanár díjmentes munkájából: „Hogyan nevelhet a tanító vallásos embert“ több száz példányt osztott ki a nagyközönség között. Az eladás czéljából vásárolt Brassai „jövő vallása“ című füzeteket pedig az Ekk-lák könyvtára javára határozta kiosztani, melyekből a jelenveit lelkészek egy-egy példányt át is vettek.

A tárgysorozatba felvett dalestély feletti határozat kereszturen tartandó zsinat miatt elejtetett.

A gyűlés örömmel vette tudomásul az egyesek részéről bejelentett 20 új tagot, kik 5 évi kötelezettséggel az egylet tagjai közé sórakoztak.

Kadácsban b.-ujfalvi lelkész afa hivta meg egyleiünket, hogy az évi második gyűlését ott tartsa. E tervbe vett gyűlésből azonban, habár nem tartatott meg a zsinat rendezés miatt oly sokszor kellett a különböző bizottságoknak összeűlni, hogy egy távol eső községbe a megjelenés e miatt lehetetlennek látszott.

Az a reményünk van azonban, hogy a zsinat lezajlása után fiók-egyletünk tagjait ismét megszállja a szt-lelkésedés hatalma és az egyházközségben, ma itt, holnap ott, ki fogja tüzni a „D. F.“ zászlóját és végez nagy dolgokat, önmagához méltókat.

Bevétel 33 frt 20 kr.

Kiadás 18 frt 44 kr.

Marad 14 frt 76 kr.

Jövőre átvitetik:

a) készpénz	14 frt 76 kr.
b) takarékpénztári tőke	195 frt 95 kr.
c) hátralék ez évi tagdíjakban	74 frt — kr.

Feltűnően nagy a hátralék, fiók-egyletünk azonban a központtal szemben takarékpénztári összegéből is elszámolni hajlandó csak hogy mindenek jórendbe jöjjenek. A hátralékos tagoktól aztán önmagának beveszi.

Az udvarhely egyházköri D. F. f. egylet múlt évi szept. 20-án kelt jelentésünk után tartott két rendes és egy választmányi gyűlést.

Első gyűlésünk 1898. nov. 24-én volt Kénosban, a mikor templomi karének után Dombi János mondott emelkedett imát. Elnök megnyitójában fájdalommal emlékezett *Erzsébeth* királyné Ő fensége gyászos elhunytáról. Felolvastak: Demeter Dénes, Derzsi József és Ajtai János, szavalt Pál Ferencz.

Második gyűlésünk 1899. jun. 1-én Dersben tartatott meg. Közének után imát és egyházi beszédet Demeter Dénes tartott. Elnök terjedelmes megnyitójában megemlékezett Mlts. Hajós János egyl. elnök ur haláláról s felidézve az egylet érdekében folytatott eredményes munkásságát, fájdalommal jelzi az egylet nagy veszteségét. Felolvastak: Vas István és Derzsi József. Szavaltak: Szász Irma k. a. és Benczédi Mózes, utóbbi Demeter Dénesnek ez alkalomra irt hangulatos hosszabb költeményét. Énekdarabokat adtak elő Ürmösi Károly és Ajtai János, utóbbi orgona kísérete mellett.

Mindkét gyűlésen kebli ügyek is intéztettek el az egyleti tagok élénk részvétele mellett s mindkettőről terjedelmes jegyzőkönyv vétetett fel.

Örömmel jegyezzük fel, hogy mindkét gyűlésünk iránt nagy érdeklődés mutatkozott nemcsak az egyleti tagok, de a nép részéről is s különösen Dersben roppant nagy közönség s számosan más hiten levők is velünk ünnepelének.

Derzsi gyűlésünkön szerencsénk volt Boros György egyleti titkár urhoz is, ki megjelenésével nagyban emelte gyűlésünk értékét, üdvözlő beszédében s későbbi fölszólalásaiban pedig fokozta az egylet iránti buégóságunkat

Könyvtárunk ez évben is több művel gyarapodott. Emelkedett az olvasók száma is.

Pénztárunk rendben van Bevétel volt 171 frt 23 kr. Kiadás 90 frt 50 kr. Készlet takaréokban 81 frt 73 kr s ezenkívül a hátralékban levő 4 frt tagsági díjnak f. egyletet illető 4⁰/₆-a.

Tagok száma 76. Múlt évinél több 2-vel. Tagdíjjal hátralékos 4.

Következő 3 évre tisztyviselők lettek: Sándor Gergely elnök, Vas István alelnök, Vári Albert titkár, Egyed Ferencz

könyvtárnok, Pál Ferencz pénztárnok. Választmányi tagok pedig Ajtai János, Dombi János, Derzsi József, Györfi István és Ben-
czédi Mózes.

A választmány egy gyűlést tartott Oklándon márcz 9-én Főtárgya a központi választmány 14 -- 898. számú leiratának tárgyalása volt, melyre válaszul az ezen gyűlésen felvett jegyzőkönyv egész terjedelmében felterjesztetett.

A háromszéki fiók-egylet a mult évben elért sikert nem érthette el Julius 6-án tartott közgyűlést, melyben elnök Lőfi Áron esperes a Brassai emlék érdekében hívta föl a tagok figyelmét, Vaska Béla lelkész indítványára az ünnepély rendező bizottság újra alakított

A felsőfchéri fiók-egylet, bár aránylag legkisebb körre terjed, a mult egyleti évben kiválóan sikeres munkásságot fejtett ki. Két rendes közgyűlést tartott Egyiken Lőrinczi István elnök, a másikon Daniel Elek elnök elnökölték és mindketten lelkes szép beszédet tartottak Nisztor Joachim tanító „A földmivelők előnyéről“. Egeni Sámuel tanító „Milyennek kell lenni az embernek, hogy hivatását betöltse? cz. alatt. Szavaltak: Péterfi Gyula hévizi tanító, Ütő Béla a.-rákosi lelkész, Katona Márton a.-rákosi tanító. Lelkész és tanító afiai dalköre alakulván, egyik közgyűlést egy szép énekkel lepték meg. Pályázatot tüztek ki a tagok saját adományukból e tételre: Mi teszi kedvessé az ifjút? A tagok száma szépen gyarapodott, a tagdíjak rendszeren fizettetnek. Szóval a f. egylet működése teljes

— Közgyűlés a jelentést megnyugvással és tetszéssel fogadja s választmánynak valamint titkárnak buzgó működéséért elnök indítványára jegyzőkönyvileg is köszönetet nyilvánít A jelentésben foglalt intézkedések Hajós János alapítvány felhasználására vonatkozó indítvány helyben hagyólag tudomásul vétetnek és a választmány megbizatik azoknak végrehajtásával. A fiók-egyleteknek elismerés nyilvánított.

6., Egyleti pénztárnok Gálfi Lőrincz fölolvassa a pénztári számadást:

Pénztárnok jelentése.

Igen tisztelt Közgyűlés!

A lefolyt egyleti évről, mely a rendesnél két hónappal volt rövidebb, igen nagy örömmel teszem meg pénztárnoki jelentésemet. Igaz hogy számadásunkban van egy néhány tétel, melyre az állandóság jellegét nehezen lehetne reá fogni, mindazáltal számadásunk azt a reményt teszi jogosulttá, hogy ha

erőinket ezután is minden ponton fel tudjuk kellően használni, kis egyletünk mindig nagyobb-nagyobb tért fog magának megszerezni s ma már a fejlődés biztos útján halad.

Az egylet összes bevétele tesz 1500 forintot, melyből az ez évben befolyt összeg 1249 frt. 85 kr. Ez összeg a megelőző évi 1073.67 forint bevételt 176 frt 18 krajczárral haladja meg, mely kedvező eredmény részben a központi választmány által sikeresen rendezett házi-estély jövedelméből, részint a fiók-egyletek által beküldött nagyobb összegből van.

Az összes kiadás 749 frt. 30 kr. mely a múlt évi 1097 frt. 42 krajczárnál 348 frt 12 krajczárral kevesebb. E különbség a múlt évben kiadott Brassai emlék költségei miatt keletkezett.

Az egylet jelenlegi vagyona 2750 frt tőkésített alap és 500 frt 70 kr. pénztári készlet, vagyis összesen 3250 frt és 70 krajczár. A pénztári készletből elkölthetlen 110 frt., mint néhai elnökünk Hajós János nevére tett alapítvány és az évi jövedelem 5%-ja 57 frt., vagyis összesen 167 frt. Az egylet választmánya ajánlja, hogy tekintettel az év kedvező eredményére, ez összeghez csatoltassék még 183 frt és így az elkölthetlen tőke 3100 forintban állapíttassék meg.

Az évi bevétel részletezései:

Rendes tagok díjaiból	234.00 frt;	a megelőző évben volt	203.00 frt
Előfizetők	164.40 " ;	"	123 64 "
Fiók-egyletektől	175.40 " ;	"	117.36 "
Nyomatványokból	25.24 " ;	"	125.57 "
Kamatokból	199.83 " ;	"	196 77 "
Ajándékokból	33 94 " ;	"	5.83 "
Alapítványokból	110 00 " ;	"	70 00 "
Házi estély jövedelme	304.44 " ;	"	180.00 "
Hirdetésekből	2 60 " ;	"	1.50 "
Összesen	1249.85 " ;	"	1073 67 "

Az évi kiadás részletezése:

Nyomdai költségek	432 00 frt;	a megelőző évben volt	732.13 frt
Posta és lapkihordás	125 55 " ;	"	138.08 "
Tiszteletdíjak	100.00 " ;	"	88 00 "
Képekért	—	"	26.40 "
Kiadói munkák	42.23 " ;	"	56 54 "
Jutalmak	22.50 " ;	"	5.00 "
Levelezés	15.72 " ;	"	7 55 "
Más czimeken	5 80 " ;	"	15 36 "
Női énekkar költségei	5.50 " ;	"	28.36 "
Összesen	749.30 " ;	"	1097.42 "

A fiók-egyletek:

A fiók-egyletektől ez évben befolyt összesen 175.40 frt, vagyis 59 frt 04 krral több, mint a megelőző évben. Ez összegből küldött:

Az udvarhelykörü f. e.	40.80 frt;	a megelőző évben volt	36.60 frt
A maroskörü	" 30.00 "	" "	22.80 "
A háromszékkörü	" 19.20 "	" "	18.99 "
Az ar. tordakörü	" 12.60 "	" "	16.20 "
A felsőfehérekörü	" 20.00 "	" "	12.60 "
A küküllökörü	" 17.40 "	" "	6.60 "
A kereszturkörü	" 35.40 "	" "	3.00 "
Összesen	175.40 " :	" "	117.36 "

Végül nem mulaszthatom el a t. Közgyűlés figyelmét felhívni a még mindig nagy számban levő hátralékosokra. Ezeknek egy részét, kik t. i. nem tartoznak a fiók-egyletekbe, ez év folyamán levélben kerestük meg és ez vezetett is egy kevés eredményhez, mindazáltal kátralékosaink nagy számmal vannak.

Ezekben voltam szerencsés megtenni évi jelentésemet az egylet pénzügyi állásáról s ezeknek alapján kérem a t. Közgyűlést, hogy engem a lefolyt év számadásának terhe alól felmenteni sziveskedjenek.

Kolozsvárt 1899. augusztus hó 25-én.

Gálfi Lőrincz,
egyl. pénztárnok.

Titkár jelenti, hogy a pénztárt elnöki megbízásból megvizsgálták Árkosi Lajos és Cyulay László s mindenbe rendbe találták.

-- Közgyűlés örömmel veszi tudomásul, hogy az egylet évi bevétele fokozatosan növekedik s a központi választmánynak sok iránya buzgó munkásságáért, pénztárnoknak a pénztár lelkiismeretes és pontos kezeléséért köszönetet és elismerést nyilvánít s a fennhagyandók fennhagyásával fölmenti.

7., Tarcsafalvi Albert vargyasi igazgató tanító az egylet buzgó tagja, elszavalja a jelen közgyűlésre irott költeményét (l. fönnebb közölve).

Közgyűlés a szép költeményt feszült figyelemmel hallgatta, azt tapssal és nagy elismeréssel jutalmazta és szavalónak kiváló elismerést nyilvánít.

8. Titkár jelenti, hogy az egyleti elnöki szék, mely Hájós János halálával megüresedett, betöltendő.

Ferencz József t. elnök ur indítványozza, hogy a közgyűlés ez alkalommal is tekintsen el a titkos szavazástól és egyhangulag válassza meg elnökévé báró Petrichevich Horváth Kálmán urat, a ki nemcsak áldozataival, hanem ujabban megkezdett irodalmi működésével is teljesen méltó ezen tisztre.

A közgyűlés kiváló örömmel fogadja az indítványt és br. Petrichevich Horváth Kálmánt egyhangu lelkesedéssel elnökül választja.

9. Titkár jelenti, hogy a választmányból sorszerint kilépendők Iszlai Márton, Mikó Imre, Dr Veress Vilmos, Koronka Antalné, dr. Lehmann Róbertné, Pataky Istvánné.

Tiszt. elnök Ferencz József ur indítványára

A közgyűlés a választmányi tagokat egyhangu lelkesedéssel újból megválasztja.

10. Elnök azt az öröndetes hirt terjeszti elő, hogy Murányi Farkas Sándor ur egy költeményét óhajtja fölolvasni a közgyűlésen.

A közgyűlés örömmel fogadja az ajánlatot és Murányi Farkas Sándor tapsok között jelenik meg az elnöki szék mellett, honnan elszavalja költeményét Dávid Ferencz szelleme hatásáról.

11. Titkár indítványozza, hogy miután még nem mindenik fiók-egylet választmányában vannak női tagok is, mondja ki a közgyűlés, hogy mindenik fiók-egylet tartsa kötelességének a czél érdekében nőtagokkal bővíteni ki a választmányát oly módon, hogy egy alelnök és annyi nőválasztmányi tag legyen a hány férfi vál tag van.

A közgyűlés az indítványt elfogadja és határozza, hogy a fiók-egyletek hivassanak föl megfelelő eljárásra.

12. Fekete Gábor elnök ur a közgyűlést bezáró beszédben örömének és köszönetének mond kifejezést a közönségnek a megjelenésért, a közreműködőknek az ünnepély emeléséért, a választmánynak az évi munkásságért és a szentábrahामी egyes énekkarnak és Tóth Vilmos karvezetőnek a szép énekért.

A közgyűlés tagjait buzdítja a további lelkes munkásságra és a gyűlést bezárja.

13. A szentábrahámi vegyes kar énekelt egy szép dalt és ezzel a közgyűlés eloszlott.

A kereszturi zsinat.

A zsinati ünnepségek hosszú során végig nézve, olyannak látjuk azt innen a távolból, mint egy óriási mennyegzőt. A menyasszony, az egyház, ékeskedett ifjui bájaival Ajkának mozdulata olyan volt, mint a hajnal hasadása, a mely kitárja a sovár szemek előtt az eget, fölhozza az égboltra a napot és a tiszta világosság fényénél ezernyi ezer jelben szólaltatja meg azt a ki mindenkben legszebb, legfényesebb. Azt, a ki tökéletes és mégis oly édes, mert szeret mindent együtt, egyszerre és éppen szerelme leheletéből árasztja szét ezt a csodás szépséget. Szavai, melyeket apostolai ajakán szállaltatott meg olyanok mint a harmatcseppje az élő és élettelen lényeken. Azok táplálkoznak belőle, életet, vért és mézet színek ereikbe, ezek süllyednek alább a pusztulás útján, mert a romlást, a sorvadást, az anyagbomlást is táplálja a harmat, hogy az a mi porrá való, olvadjon azzá és ha életet nem tud szolgálni, használjon halálával, hullájával.

Látása túlcsigázottan élénk. Figyel minden neszt és mozdulatot. Felöleli az egyet az egészbe, az egészet egyszerre nézi és bámulja, bár tudja, hogy ő is benne van abban, s bár láthatná hogy azok a kik a közönséges napok óráiban ellenei voltak, azok is itt vannak.

De ilyen az Istennek szentelt ünnep A béke és szeretet, az öröm dicső ünnepe az, melyet tisztult szívvél, javult érzéssel, magasan járó gondolattal igyekeznek még szebbé teremteni mindenki.

Éneke zsolozsma. Csendesen s olykor mélabusan lépdel az orgona akkordjai után, de itt-ott fölélénkül, szárnyra kél és csapkod fönn a magasban hogy utólrérje az égiek karát és bele vonja azoknak dalát s teremtsen olyan összhangzó éneket, a mely befutja ezernyi ezer szív hurját és együtt zengeti mind azt. Az ünneplő zsinat fölött olyan volt a néha fölemelkedő

karének, mint a menyasszony fején a koszoru. Ebben voltak összefonva a legszebb és legbájosabb virágok.

(Folytatása lesz.)

Emléket Brassainak.

Junius hó 24-én két éve mult már hogy Brassai a magyar tudományosság büszkesége csöndesen pihen a kolozsvári temetőben Ott, a hol bölöni Farkas Sándor, Berde Mózsa, Dr. Barra, Kriza János, Fejér Márton, Szász Ádám, Ürmösi Samu, Kovácsi Antal, Molnos Dávid alkotják a közeli szomszédságot, nem lehet nehéz, még szomorú sem, a pihenés! Itt a megemlékezés csak ritkán vonja ily közel még a jó barátokat is, csak akkor, ha egy Kozma Ferencz, meg Dr Concha Győző terjesztik ki lelkök szárnyain és melengetik Brassai szellemét. Itt nehezebben érhető cél. Kivált az az emlék lassan emelkedik a sir fölébe. De emelkedik, de nő, mert az emberek szívében meg van a hála és nem hal ki a kegyelet. Az áldozás nehezebb, de az is meg van s meg is lesz még bővebben.

Az Egyh. K. Tanács felhívására már beérkezett a kimutatás *Kelemen* György ifju buzgó lelkésztől Datkról. A többi is készül, csak várta az ég áldását Azt hisszük, hogy a bizottság nem fog megcsalatkozni. Lapunkban minden gyűjtést részletesen fogunk közölni.

A szerkesztő gyűjtő ívére befolyt adományokat egy közelebbi számban közöljük, addig is kérjük lapunk olvasóit, sziveskedjenek meghozni az áldozatot mindannyian.

A nők buzgósága kiapadhatlan. Közeletbről jött tudomásunkra, hogy a Baróthon alakult l.-egyházköztségben az urasztali készletet mind buzgó nők ajándékozták. 1 ezüst tányért Nagy Elekné Hadi Mária, egy pléhtányért és egy asztalkendőt és gyűjtés utján 12 frtot Szentiványi Károlyé Gálfalvi Mária. „Mária pedig a jobb részt választotta.

A szegény asszony fillérei. Egy szegény özvegy székelly asszony, egy másik jobb modu asszonynál meglátta a „Szívemet hozzád emelem“. Sovárogova nézte és egyszer elkérte, hogy ő is imádkozhasék belőle. Oda adták, de csak egy napra.

Ez is jól esett megrongált szívének. Még egyszer s talán kétszer is oda adták, de oly nagyon fájt, hogy ő nem olvashat belőle minden estve. Jó leánya megszánta: „Ne busuljon édes anyám, majd keresek én a varrásomból annyit, hogy megvehetjük.“ Éppen a zsinat idejére gyűltek össze a fillérek, a szegény özvegy a filléreket bekötötte keszkenője szögletébe és gyalog három falu határán keresztül ment, hogy megvehesse a zsinaton. Nagy szívfájdalmat okozott neki, hogy a könyv nem volt a szerzőnél, s az árát nem fogadta el, de ezóta bizonynal megvigasztalódott, mert a posta elvitte a könyvecskét. Legyen boldog!

Kérdés és felelet.

Mi az unitárismus? A Jézus vallása? A józan ész vallása. az élő Istennek az élő lelkekben lakozó vallása. A boldogságtan, az arany szabály, az uri ima és az emberszeretet, mely istenszeretet nagy parancsának vallása.

Unitárius zsinati bál.

Az unitárius zsinat bálja, miként minden más ünnepségei, erkölcsileg és anyagiilag folyó év augusztus 27-én legfényesebb sikerrel zajlott le.

A védnöknök nagyfoku szivessége, áldozatkészsége, a rendezőségnek Jakabházy Sámuellel élükön hosszú időn át kifejtett buzgó tevékenysége a szép siker által bőven jutalmazva van.

A bál élénkségéről, fényességéről szóljanak azok, kik benne részt vettek. Itt csak a legszükségesebbek feltüntetésére szorítkozhatunk.

Bevétel 743 frt 87 kr.

Kiadás 383 frt 77 kr

Tiszta jövedelem: 360 frt — kr.

Hálával soroljuk fel itt a felülfizetőket: Védnöknök: özv. Török Pálné, sz Konecz Polixéna 50 frt, Ferencz Józsefné, szeretett püspökünk kedves neje 20 frt, Ugron Jánosné 20 frt, ifj. Daniel Gáberné 20 frt, Ugron Zoltánné 20 frt, Hollaky Arthur főispán 10 frt, Dr. Papp János 10 frt, Kövári László 5 frt, Ferencz József püspök 3 frt 50 kr, Gyárfás Endre 5 frt 50 kr, Flebsz Ferencz 3 frt 50 kr, Albert Dénes 3 lrt 50 kr, Dr. Gyarmathy Dezső 2 frt, Vajna Lajos 2 frt, Kozma Gyula 2 frt, Bedő Albert 1 frt 50 kr, Fekete Gábor 1 frt 50 kr, Boros

György 1 frt 50 kr, Pálffy Jenő 1 frt 50 kr, Derzsi Károly 1 frt, Schuller József 1 frt, Deák Lajos 1 frt, László Domokos 1 frt, Mózes András 1 frt, Vernes István 1 frt 50 kr, Dr. Szabadi Tivadar 50 kr, Pap László 50 kr, Pálffy Károly 50 kr.

Fogadják nemes szívü felülfizetők, első helyen nagyra becsült volt védnöknöink áldozatkészségükért, annak idején a védnöknői tiszt szives elfogadásáért, s ez által bálunk sikeréhez nagy mértékben való hozzájárulásukért a rendezőség legforróbb, leghálásabb köszönetét.

Végül hálás közönet mindazoknak is, kik bálunkban megjelentek, miáltal mindnyájan hozzá járultak bálunknak zsinatunk méltóságának megfelelően való sikerüléséhez.

Pap Mózes bizotts. jegyző.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **Ferencz József** unitárius püspök ur a zsinat vasárnapján a öszszegyült zsinati sokaság előtt a lelkészlak udvarán rövid beszédet mondott, mit a hívek nagy örömmel fogadtak. A hívek szivesen vettek volna részt az urvacsorában is.

— **Az új lelkészek**, kiket a kereszturni zsinaton szenteltek föl Józán Miklós budapesti, Lőfi Ödön n.-ajtai, Kelemen Árpád iszlói, Ürmösi Károly H.-Jánosfalvi, Szász András vadai, Varga Dénes h.-m.-vásárhelyi, Nagy Béla Bethlen-szentmiklósi, Kelemen György datki, Pálfi Ferencz polgárdii. Kilencz egy csoportban és mindenik hiv halálíg, Ugy legyen!

— **A székely-kereszturni Unitárius zslnat emléke.** Az „Unitárius Közlöny“ Zsinati száma. Szerkesztette Boros György. Ára 20 kr. (50 pld. 7 frt 50 kr., 100 pld. 12 frt.) A tiszta jövedelem: a D. F. E., a Brassai és Orbánemlékre fog fordittatni. Tartalma: Előszó. Abrudbányai Szabó Sámuel. A szerkesztő előszava. Daniel Elek főgondnok zsinati beszédéből. A zsinat. (Elnökök arczképevel.) Boros György. Isten hozta! Gálffi Kálmán. A székely unitáriusokhoz. (Költemény.) Tarcsafalvi Albert. Nehány szó a sz.-kereszturni középtanodánkról. id. Daniel Gábor. A kereszturni gymnásium. Sándor János. Emlékek és remények. Gombos Sámuel. Két székely költő: Gálfi Sándor, Tiboldi István. Emlékezés Berde Mózesre. Dr. Jankovich Pál. Raffaj Domokos esperes. (Arczképpel.) Sándor János igazgató. (Arczképpel.) Dr. Jankovich Pál életrajza. (Arczképpel.) Belle László. Gálffi Kálmán. (Arczképpel.) Ádám Albert. Barabás Lajos lelkész (Arczképpel.) A székely-kereszturni unitárius gymnasium és a székelyek. Papp Mózes tanár. Kereszturni tanáraink. Mit beszélnek a harangok? A székely-kereszturni kör szent tulajdonai. Zsinati mozgalmak. Lapunk olvasói e fézettel kiegészithetik az Unitárius Közlöny jelen évi folyamát és egyszersmind szolgálatot tesznek a kijelölt szép czéloknak. Daniel Gábor főgondnok úr arczképét külön fogják megkapni a zsinati szám tulajdonosai.

— **Daniel Eleket**, főgondnokunk legifjabb fiát, a lelkes és buzgó egyháztagot, a felsőfahéri egyházkör nagy lelkesedéssel újból megválasztotta telügyelő gondnokává. Újból kellett választania azért, mivel a mult évben buzgóságból a rendes szavazás mellözésével, fölkiáltással választotta volt meg. Dániel Elek ifjui erővel és nemes ambitioval belépett a Danielek dicső nyomdokába.

— **A kolozsvári unitárius collegium Értesítője** az 1898—99. tenévről,

megjelent a Boros Sándor igazgató szerkesztésében. Az első lap Erzsébet királyné ő felsége emlékezetének van szentelve. Azután van Perédi József tanártól egy szép nekrológ. Boros Sándor igazgató egy figyelemre méltó szép és érdekes tanulmányt ír az „Iskoláink reformja és az internátusok” czim alatt. A tanári testületben ez évben volt 11 rendes, 3 helyettes tanár, 2 hittanár, 2 szaktanító és egy óraadó tanár. Más hitfelekezeti hitoktató 8. Az ifjusági önképzőkör buzgó tagjai ez évben is sikeresen munkálkodtak. A kör a munkásság fokozására pályadíjakat tűzött ki. Díjakat nyertek Szentmártoni Kálmán és Pap Domokos VIII. o. t., Ausch Jenő VII., Sárdi Elemér és Gyergyai Árpád VIII. o. t.

— **A magyar kultúra harczosai.** Értesítjük olvasóinkat, hogy Torda-Aranyos vármegyében Harasztos község határában a Zeyk család birtokának tisztje Nagy József és neje Teslák Borcsa a tanyán élő munkások gyermekeit összeszedték s a tulajdonos család nagybecsü adományából a szegény gyermekeket meleg téli ruhával látták el. Nagy József tanteremű átalakított egy szobát, bevásárolta a szükséges könyveket, író és számoló eszközöket a saját költségén, neje pedig — habár a tanítás nem mestersége — valódi buzgósággal kitartó türelemmel és oly szép sikerrel oktatta a tél folyamán a gyermekeket, hogy mindenik megtanult írni, olvasni, számolni. Ez a szép és fenkölt gondolkodásról tanuskodó cselekedet érdemes arra, hogy ne csak a legközelebbi ismerősök és jó barátok tudjanak róla, hanem minél szélesebb körben ismerjék és lássák hogyan lehet és kell a magyar kulturát terjeszteni. A—n—s.

— **A fogarasi leány-egyháznak** összes vagyona, a soha nem lankadó hitbuzgóságból 9074 koronára szaporodott. Hitbuzgóságunkat az unitárius érzés éleszti, csekély vagyonunkat pedig az áldozatkészség adta össze. Adakoztak: Dr. Fejérvári Adolt ügyvéd (izr.) 2 koronát, Dr. Rosenberger János ügyvéd (izr.) 554 koronát, Táglicht József szeszgyáros (izr.) 1 koronát, Táglicht Józsefné 1 koronát, Nyiredi Lajos td. Nyiredi Lajos ifj. 2—2 koronát, Fekete József, Menyhért Mari, Sala András, Imre Béla, Ambrus András 20—20 fillért, Fekete Mihály 1 koronát, Darkó István, Marosi Zsiga 40—40 fillért. 1899. Május hó 22-én ígérték: Végh Mátyás 6 koronát, Nyiredi Áron 2 koronát. Szentpáli Gyula városi főjegyző 4 koronát, Ürmösi János jbirósági irnok 2 koronát, Péterfi Károly 2 koronát, Fazakas István, Fazakas János, Ovrai Mózes, C-iki István, Török Mihály, Fekete Mihály, Benedek Gábor, Jancsó István, Sala András, Imre Márton, id. Péter József, Imre Balázs, Nyiredi Lajos, Molnár János 1—1 koronát. E kegyes adakozás és az urvacsora osztások alkalmával gyűlt perselypénz ma 90 koronát és 74 fillért teszen, mely összeget id. Tibáld Mihály kir. járásbíró, felügyelő gondnok ur annyira ígért kiegészíteni, a mennyivel 2 szép urvacsorai poharat, egy keresztelő poharat és egy urasztali tányért lehet vásárolni. A leányegyház megalakítása óta az Istentiszteletek tartására Tibáld Mihály felügyelő gondnok ur rendezett be alkalmas imaházat saját költségén és adja minden alkalomra az urvacsorai kenyeret és bort. Elismerésre méltó munkát végez Lőrinczy Dezső polg. isk. tanár ur, a ki a fogarasi összes iskolák unitárius vallásos növendékeit, huzamosabb időn keresztül csaknem ingyen, fáradságot nem ismerve oktatta és oktatja a hittanból.

Fogadják a kegyes adakozók a leányegyháznak e helyen is szives köszönetét. Héviz, 1899. Junius hó 13-án.

Kiss Aladár
beszolgáló lelkész.

Két költő 1868-ban az unitarizmus 300 éves öröm ünnepén szólalt meg az első unitárius költő az óda mélabus hangján, hogy lelkesítve oktasson a mult tanúságaiból. Azóta 30 év tölt el és — Istené a dicsőség — már megültük Dávid Ferencz halála 300 éves fordulóját és az első mártyr püspök dicsőségét is dalban énekelve halljuk, Az idő teljességében egy nagyon szerény ember lépett föl és neki köszönjük az örömet. *Murányi*

Farkas Sándor, az egyszerű hivatalnok, de nagylelkű férfitul miveltte ezt. Az elsőért a költő püspök Kriza János elismerését, a másodikért a székelly-kereszturi unitárius zsinat 1879. jutalmát és koszoruját nyerte. Azóta sokszor szólott még az Unitárius Közlönyben. Legújában a kereszturi Dávid Ferencz közgyűlésen a husz év előtti nagy napok emlékét varázsolta vissza az ő erőteljes elragadó költészetével. Megható volt a 60 éves férfitul ifjui tüze és hevölése a nagy mártír püspökért. November 15-re, a Dávid Ferencz halála évfordulójára tartjuk fönna a szép költemény közzését. Akkor majd hadd szálljon hadd szárnyalon a dal és vigyen vissza mindnyájunkat hozzá, kinek dicsősége az idővel együtt nő. Egy másik költő *Tarcsafalvi* Albert ugyanott a zsinatal együtt tartott Dávid Ferencz közgyűlésen bölcselkedő lelkével elmerengett, (fönnebb közöljük Szerk.) az istenség nagy titka fölött, és ifjui heves szívének melege elragadott mindenkít. Ily két jeles költő találkozásá egy napon, egy helyen mutatja, hogy a kicsiny seregnek vannak oszlopos nagyjai, a kik méltányolni tudják a mulat és vezetni a jelent. A Dávid Ferencz Egylet kettős örömet érezett. Egyiket azt, a mit a költemények szereztek, a másikat azt, a mit ő szerzett a költőknek azzal, hogy tért uyíthatott lelküknek a szólásra. A régi megjegyzés ismétlődik: ha nem volna meg a Dávid Ferencz Egylet, azonnal megkellene alakítani.

— **Papbeköszöntés Városfalván.** Egy egész évi ürességben létele után ma kapott új gazdát a városfalvi szószék s ezzel ottani hiveink élére ismét pásztor került, hogy vezesse őket a hitélet mezején. Ma igtattatott be ugyanis Péter Sándor volt b.-ujfalvi lelkész új hivatalába Városfalván. A hivek öröme nagy, mert vesztésüket, melyek a gyülekezetre volt szeretett papjok Máté Sándor halálával, úgy az ő helyébe választott s várva-várt Székely Ferencz megrendítő sorsával — mély gyászti borítottak vala, pótolva látják új papjukban, ki első megjelenésével és beszédel már is bizonyosságot tett arról, hogy hivatása betöltéséhez bir kellő komolysággal és készütséggel s azok érvényesítésére van ereje, elhatározottsága. Új pap Ap. csel 10., 19 alapján ügyesen dolgozott s szónoki erővel előadott beszédben a papi hivatal céljáról s ezen cél megvalósíthatásának módjairól, eszközeiről beszélvén, méltán kelté. ébreszté a hallgatóságban azon kedves érzést, hogy igen is tisztában van feladatával s ismeri a szolgálata sikerese érdekében felhasználandó eszközöket, úgy alkalmazásuk módját is. Beigató pap Kisgyörgy Sándor köri esperes volt, ki beszéde elején érzékenyen emlékezett ez egyházat ért csapásokról, köszönetet mondott a hiveknek az árván maradt papi család iránt tanusított jóindulatért majd az egyház iránti állandó buzgóságra intve, melegen üdvözli az eklésiát és új papot, a kötött szövetséget megpecsételi s arra lsten áldását kéri. Beigatáson a vidékről is számosan vettek részt. Igen belső emberek is, ott lévén 9 pap s több tanító. Ünnepi színben volt a község s különösen a templom és papiház környéke Templomozás után közebed volt az iskola teremben, melyen az ekl. előjáróságán kívül a vendégek vettek részt : 5—30-an. Midőn e kedves ünnepélyről emlékezünk szívesen üdvözöljük Péter barátunkat új állomásán, s hálás elismerést mondunk Máté Lajos énekvezér-tanítónak ama gondos buzgóságért, melylyel egy éven át vezette az egyház ügyeit 1879, aug. 13. (Pál Ferencz).

— **Új köri jegyzők.** Az udvarhelyi körben a második választáson Pál Ferencz oklándi lelkész nyert többséget a köri jegyzőségre. Két lelkész megfölebbezte, de a zsinat megerősítette. A kőküllői egyházkör jegyzője Kiss László hivataláról lemondván, a kör Nagy Béla betilhen szentmiklósi lelkészt választotta még köri jegyzővé. A zsinat megerősítette.

— **Az angol püspöki egyházban nagy a panasz,** hogy a megürese-

dett lelkészi állásokat nem lehet betölteni megfelelő emberek hiányában. Azt mondják, hogy a jelentkezők nem eléggé készült és nem megbízható egyének, már pedig az ilyen nem ér többet a disszertnél. (Disszert alatt olyan egyént értenek, ki kilépett az angol egyházból.)

— A baróthi l.-egyháznak Daniel Gábor főgondnok 10 frt t, Weisz Berthold orsz. képviselő 50 frtot ajándékozott. Ilkei József 11 frt 95 krt gyűjtött. Legyen kedves az áldozat Isten előtt.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Az egylet pénztárába f. é. június 20-tól aug. 25-ig rendes tagsági díjat fizettek: Csegezi Márton Galgó, Nagy Gábor Gerend 99-re, Bencze Rándor N.-Enyed 92—96-ra, L. Berde István Szolnok. Létay László Edeleny, Útő Dániel Kálnok, Szuhay János Fibis 99-re, özv. Nagy Béláné Torda 97—99-re, dr. Barabás Ábel Temesvár 93—95-re, Ürmössy Gyula Budapest 97—99-re.

Előfizetői díjat fizettek: Bajka Sándor Szt.-Mihályfalva 98—99-re, Gáspár Ferencz Pozsony 99-re, TobZsigmond Jobbágyfalva 97—99, Ürmössy Kálmán Körömczbánya 97—98, Máthé János Predeal 97—99-re.

A maroskőri fiók egylet pénztárába fizettek: Nagy Benedek Ny.-Szereda, Kelemen Albert, Kelemen Albertné, Csongvai Lajos, Schuller József M.-Vásárhely 99-re, Benedek János Csókfalva 93—94-re Tóth Károly Ny.-Szt.-László 98-ra, Gál Elek Ny.-Gállfalva 96—97-re, Nagy Sámuel Buzaháza 94—98-ra, Marosi Lajos Vadad, Szentmártoni Bálint Buzaháza, Bartalis József Csikfalva 98-ra, özv. Adám Teréz Bede 97—98-ra, Fazakas Lajos Ny.-Szt.-Márton 99-re.

A háromszéki fiók egylet pénztárába fizettek: Barabás Ferencz Árkos 98-ra, Kádár Lajos Laborfalva 97—99-re, Imre Lajos Köröspatak 98-ra, Faluvégi András Árkos 96—98-ra, Albert Lőrincz Bölön 99-re, Páll Sándor S.-Szt.-György 98-ra, Kiss Sándor Laborfalva 96-ra, Lőfi Áron Bölön, Szentiványi Miklós S.-Szt.-György, Kisgyörgy Tamás Bölön 99-re, Útő András N.-Ajta 98-ra, Tana János Bölön 99-re, Unitárius Egyházközség Kőkös 98-ra, Kádár Sándor Köröspatak 97—98-ra, Veress György Brassó 92-re, Nagy Áron Brassó 96—98-ra, Unitárius Egyházközség N.-Ajta 99-re, Unitárius Egyházközség Kálnok 9-ra, Ungvári Lajos Brassó 98-ra, Nagy Lajos Köröspatak 99-re, Lőrinczi Dénes Kőkös 98-ra, Hosszu Ferencz Kálnok 99-re, Unitárius Egyházközség Laborfalva 98-ra, Varga András Bita 99-re, Csifó Salamon Árkos 99-re.

A küllőkői fiók egylet pénztárába fizettek: Gvidó Béla, Szinte Sándor, József Dénes, Dombói Dalkőr, Székely Samu, Székely György, Székely Márton, Miklós Sámuel id., Miklós Sámuel ifj., Unitárius Egyházközség D.-Szt.-Márton, Kiss Sámuel, Csegezi Tamás Ádamos 96—98-ra,

Kolozsvár, 1899. aug. hó 25-én

Gálfi Lőrincz
pénztárnok.

TARTALOM: Tizenkét cikk az unitarismusról. Az unitarismus a nevelés és közoktatás szolgálatában. Kőváry László. 249. l. — Hol van az Isten? (Költemény.) Tarcsafalvi Albert. 252. l. — Egy jó pap képe. Brassai. 256. l. — Imádság. 258. l. — A Dávid Ferencz Egylet XIV-ik közgyűlése. 258. l. — Kereszturi zsinat. 272. l. — Emléket Brassainak. 273. l. — Nők világa. 273. l. — Kérdés és felelet. 273. l. — Unitárius zsinati bál. Pap Mózes. 274. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 275. l. — Egyleti élet és munkásság. 278. l.

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

cs és kir. udv. könyvkereskedés kiadásában, Budapest, Andrássy-ut 21. sz. a. megjelent és a nagymélt. magyar királyi vallás- és közokt. miniszterium által

általánosán engedélyezett elemi népiskolai tankönyvek:

		A miniszteri enged. száma.
Magyar Abc és olvasókönyv, Gődz-Schön-Trájtler-től	20 kr.	16163—1890
— Ugyanaz, állóírással	20 kr.	43574—1892
— Fali olvasótáblák hozzá (13 írott, 13 nyomtatott tábla)	3 frt.	16163—1890
Abeczés könyv, Vargyas Endrétől	14 kr.	81060—1895
— Fali olvasótáblák hozzá (8 írott, 8 nyomtatott)	2 frt.	
Magyar Nemzeti Olvasókönyv, Gődz-Schön-Trájtler-től II. oszt.	62 kr.	4954—1890
30 kr., III. oszt. 36 kr., IV. oszt. 40 kr., V—VI. o.		
Magyar Abc és Olvasók, szerk. Faludr-Szép, ára	20 kr.	17858—1888
Magyar olvasókönyv, szerk. Faludi-Szép, II. 28 kr., III. 36 kr., IV.	44 kr.	50997—1891
		66933—894
Magyar olvasó és nyelvgyakorlókönyv, a német tannyelvű iskoláknak, írták Mártonfy M. és Gokler A. I. (abc) kötve 30 kr., II. kötve 30 kr., III. kötve 45 kr., IV. kötve	1 frt.	(11107)97)580)97 e.
Magyar nyelvgyakorló Almásy Jánostól a II. o. sz. 18 kr., a III. o. sz. 24 kr., a IV. o. sz. 24 kr., az V—VI. o. sz.	44 kr.	1258—1897 e.
Magyar nyelvtani kézikönyv, írta Bellicza József, II. o. 18 kr., III. o. 24 kr., IV. o. 24 kr., V—VI. oszt.	44 kr.	51880—1895
Magyar nyelvgyakorlókönyv, írta Boronkay Károly, II. o. 18 kr., III. oszt. 20 kr., IV. oszt.	24 kr.	56813—1894
Kis magyar nyelvtan. szerk. Erényi-Balassa	30 kr.	52061—1891
Magyar nyelvtan, osztatlan népisk. Vargyas E-től	30 kr.	16382—1892
Német Abc és olvasók, szerk. Faludi-Szép I. r.	20 kr.	19444—1890
— Olvasókönyv, szerk. Faludi-Szép II. 40 kr., III.	32 kr.	48855—1889
Lesebuch, szerk. Hetzel S. I. r. 20 kr., II. 28 kr., III.	48 kr.	83697—1895
Deutsche Sprachlehre, írta Langraf M., I. 36 kr., II.	36 kr.	3482—1891
Klementar Sprachbüchlein, írta Hetzel S.	30 kr.	15034—1894
Német nyelvtan gyakorlati fôladatokkal.	40 kr.	34825—1891
Német nyelvgyakorló, írta Spitzer L.,	40 kr.	3299—1893e.
Számvetési gyakorlókönyv, szerk. Faludi János. II. oszt. 15 kr., III. oszt. 18 kr. IV. oszt.	20 kr.	10498—1893
Számítási feladatár. Lengyel S. és Schwetz V-től, II. o. sz. 20 kr., III. o. sz. 20 kr., IV. o. sz. 25 kr., V—VI. o. sz.	25 kr.	2991—1895
Földrajz, írta Dr. Brózik Károly, a IV. o. szám. 20 kr., az V. o. azám. 30 kr., a VI. oszt. szám.	20 er.	31899—1894
*†Első oktatás a földrajzban, írta Kuttner S.,	30 kr.	48514—1896
*†Földrajz, osztatlan népisk. sz. Vargyas Endrétől	20 kr.	22990—1895
*†Földrajz. írták Mártonfy és Pechány, a IV. oszt. szám. 24 kr. az V—VI oszt. szám.	20 kr.	52039—1891
Földrajz a IV. o. szám., írták Bányai J. és Schön J. kötve	36 kr.	21456—1890
Magyarország térképe megyei beosztással, Hatsek I.-től	30 kr.	4453—1896e.
Magyarország térképe Hatsek I.-től egy-egy 15, 20 vagy	30 kr.	és 6663—1892
Kis-Atlasz, Lange és dr. dr. Cherventől,	40 kr.	31832—1894
A magyarok története, Dr. Bartók Lajos-tól,	35 kr.	17858—1888
*†Első okt. a magyarok történetében, írta Kuttner S.	30 kr.	14596—1879
*†A magyarok története, osztatl. népisk. sz. Vargyas E.-től	20 kr.	70941—1895
A magyarok története, Sebesztha K.-tól, magy. ném.	16 kr.	7086—1894
*Magyar Alkotmánytan, írta dr. Csiky Kálmán,	24 kr.	20281—1891
*Rövid alkotmánytan, írta Mayer Miksa,	16 kr.	7487—1890
Természettrajz, írta Bathori Nándor,	40 kr.	29339—1896
*Első oktatás a természettudományban, írta Kuttner S.	40 kr.	2582—1897
*†Természettrajz, osztatlan népisk. sz. Vargyas E.-től	20 kr.	52062—1891
Gazdasági és kertészeti füzetek, Dobóczy L.-tól, I és II. f. a. fiúisk.	20 kr.	15033—1894
sz., III. és IV. f. a. leányisk. sz. egy-egy füzet	20 kr.	52039—1894
Gyümölcsfajenyésztési ismeretek, Dobóczy L.-tól	24 kr.	7487—1890
*Egészség, írták Dr. Csapodi és dr. Gerlóczy,	24 kr.	53387—1893és
Természettan, a kémia elemeivel, írta Heller Ág.	40 kr.	33738—1895
Természettan, írta Miklós Gergely,	44 kr.	2768—1895
*Természettan, a vegytan elemeivel, írta Kuttner S.,	36 kr.	15354—1890
Természettan, írta Vargyas Endre,	26 kr.	46239—1892
Enektani példatár, szerkesztik Hortobágyi, Könyves és Szabó, I. f.	30 kr.	51903—1892
10 kr., II. f. 15 kr., III. f. 18 kr., IV. f. 20 kr., V. f.	30 kr.	57644—1893
Dalok az iskoláknak, Erdői Ernő-től	18 kr.	21888—1891
— Ugyanaz, zongora kísérettel.	50 kr.	22236—1895
Szépírási minták, Vajda Pál-tól, magyar-német	20 kr.	tanítóknak
Módsz. rajzoktatás. Velösy L.-tól I. f. 12. kr., II. f. 25 kr. III. f.	25 kr. IV. füzet	42.92—1889
Falusi iskolások olvasó és tankönyve, Györfvtyöl	46 kr.	15366—1894
	38 kr.	31047—1896

A *gal megjelöltek német nyelven is, a †el megjelöltek pedig töt nyelven is kaphatók.

M. A. V. ERDÉLYRÉSZI FO- ÉS MELLÉKVONALAINAK MENETRENDJE.

Érvényes 1899. május 1-től.

I	Sz. 830	Gy. 155	Sz. 545	Gy. 945	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	Sz. 740	Gy. 750	Gy. 150	Sz. 620	
	" 833	" 1008	" 659	" 555	érk.	Kolozsvar	ind.	" 613	" 1101	" 523	" 700	
	" 850	Sz. 1047	V. 841	" 411	ind.		érk.	V. 524	" 1046	Sz. 427	" 645	
	" 1014	" 1233	" 1041	" 726	érk.	Ar.-Gyéres A)	ind.	" 347	" 924	" 239	" 518	
	" 1044	" 1068	" 1125	" 750	érk.	Kocsárd B)	ind.	" 306	" 854	" 158	" 443	
	" 1152	" 122	" 1255	" 832	érk.	Tövis	ind.	" 155	" 806	" 1241	" 338	
	" 1224	Gy. 1200	" 130	" 837	ind.		érk.	" 129	" 800	Gy. 318	" 302	
	" 201	" 105	" 331	" 943	érk.	Kis-Kapus C)	ind.	" 1135	" 656	" 216	" 125	
	" 340	" 268	" 527	" 1051	érk.	Segesvár D)	ind.	" 945	" 553	" 174	" 1140	
	" 403	" 229	" 612	" 1112	érk.	Héjasfalva	ind.	" 913	" 533	" 1254	" 1117	
" 800	" 507	" 1025	" 209	érk.	Brassó E)	ind.	" 508	" 245	" 1026	" 748		
II.	Gy. 650	Sz. 810	Gy. 245	Sz. 1600	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	Sz. 610	Gy. 110	Sz. 720	Gy. 940	
	" 1151	" 355	" 711	" 609	érk.	Arad	ind.	" 935	" 818	" 1120	" 421	
	" 1211	" 431	" 718	" 635	ind.		érk.	" 857	" 808	" 1050	" 406	
	" 306	" 966	" 1611	" 1056	érk.	Piski a)	ind.	" 412	" 508	" 605	" 100	
	" 400	" 1038	" 1111	" 1216	érk.	Alvincz b)	ind.	" 253	" 409	" 434	" 1104	
	" 426	" 1051	" 1123	" 1234	érk.	Gy.-Fehérvár c)	ind.	" 228	" 357	" 417	" 1113	
	" —	" 1131	" 1145	" 105	érk.	Tövis	ind.	" 200	" 333	" 343	" —	
A.	Sz. 733	V. 122	V. 500	Sz. 1023	ind.	Ar.-Gyéres	érk.	Sz. 505	V. 1030	V. 320	Sz. 912	
	" 755	" 11	" 522	" 1045	érk.	Torda	érk.	" 445	" 1070	" 300	" 852	
	B.	V. 208	Sz. 835	Sz. 311	Sz. 1191	ind.	Kocsárd	érk.	Sz. 742	Sz. 238	Sz. 835	V. 1248
		" 300	" 8	" 352	" 1147	érk.	M.-Ludas B ¹⁾	ind.	" 734	" 200	" 747	" 1200
" 500		" 10	" 529	" 117	érk.	M.-Vásárhely	ind.	" 500	" 1225	" 550	" 954	
" 515	V. 1042	V. 539	" —	ind.	érk.		" —	V. 900	V. 504	" 935		
" 644	" 1216	" 717	" —	érk.	Szász-Régen	ind.	" —	" 739	" 330	" 805		
B ¹⁾	V. 400	T. 910	" —	" —	ind.	M.-Ludas	érk.	" —	V. 730	" —	" —	
	" 917	" 341	" —	" —	érk.	Sajó-Magyarós	ind.	" —	" 201	" —	" —	
C.	" 1011	" 455	" —	" —	érk.	Besztercze	ind.	" —	" 116	" —	" —	
	Sz. 221	Sz. 1131	V. 710	" —	ind.	Kis-Kapus	érk.	V. 932	Sz. 625	Sz. 1235	" —	
	" 419	" 121	" 915	" —	érk.	Nagy-Szeben C ¹⁾	ind.	" 741	" 440	" 1050	" —	
C ¹⁾	V. 834	V. 635	" —	" —	érk.	Fogarás	ind.	" 332	" —	V. 425	" —	
	V. 530	V. 215	V. 825	" —	ind.	Nagy-Szeben	érk.	V. 710	V. 355	V. 1009	" —	
D.	" 606	" 251	" 913	" —	érk.	N.-Disznód	ind.	" 636	" 321	" 935	" —	
	V. 322	V. 1108	" —	" —	ind.	Segesvár	érk.	V. 951	V. 532	" —	" —	
	" 354	" 1138	" —	" —	érk.	Héjasfalva	ind.	" 921	" 504	" —	" —	
" 620	" 159	" —	" —	érk.	Sz.-Údvarhely	ind.	" 715	" 300	" —	" —		
E.	Sz. 519	V. 850	Sz. 315	" —	ind.	Brassó E ¹⁾	érk.	Sz. 825	Sz. 150	V. 648	" —	
	" 635	" 1631	" 434	" —	érk.	S.-Szt.-György E ¹⁾	ind.	" 704	" 1230	" 506	" —	
	" 803	" 1233	" 615	" —	érk.	Kovászna	ind.	" 543	" 1108	" 328	" —	
	" 853	" 137	" 650	" —	érk.	K.-Vásárhely	ind.	" 458	" 1022	" 227	" —	
E.	V. 835	V. 311	V. 915	" —	ind.	Brassó	érk.	V. 649	V. 132	V. 834	" —	
	" 1028	" 445	" 1038	" —	érk.	Zernest	ind.	" 520	" 1205	" 720	" —	
E.	V. 710	V. 1105	V. 457	" —	ind.	S.-Szt.-György	érk.	V. 630	V. 1205	V. 431	" —	
	" 1029	" 245	" 817	" —	érk.	Cs.-Szereda	ind.	" 320	" 856	" 108	" —	
	" 135	" 637	" —	" —	érk.	Cs.-Gyimes	ind.	" —	" 540	" 950	" —	
a.	V. 500	V. 730	Sz. 410	" —	ind.	Alvincz	érk.	Sz. 1130	V. 748	V. 1015	" —	
	" 655	" 1241	" 805	" —	érk.	N.-Szeben	ind.	" 744	" 205	" 505	" —	
b.	V. 437	V. 941	T. 436	" —	ind.	Gyulafehérvár	érk.	V. 722	T. 1101	V. 616	" —	
	" 728	" 1225	" 747	" —	érk.	Zalatna	ind.	" 500	" 822	" 350	" —	

Gy. = Gyorsvonat. Sz. = Személyvonat. T. = Tehervonat személyszállítással. V. = Vegyesvonat.